

GOD?

Deel 3

WAARDE(N)LOOS

V1.2

GOD?

Deel 3

WAARDE(N)LOOS

Rob Kiekens

Omslag: Rob Kiekens
Taaladvies: dr. Luc Van Ongeval
Redactie: Dani Verachtert
ISBN: 978-94-6418-6451
© 2021 Rob Kiekens

**DE MENSELIJKE
MORAAL VAN DE GODEN**

Hoe we het verleden begrijpen
geeft vorm aan het heden

Hoe we het heden begrijpen
geeft vorm aan de toekomst

INLEIDING	9
HISTORISCHE NORMEN EN WAARDEN	13
SLAVERNIJ	13
* <i>Slaven in de oudheid</i>	14
* <i>Precolumbiaanse slavernij in Amerika</i>	18
* <i>De visies 'van' God en Allah</i>	19
* <i>Constantinopel Ottomaans</i>	21
* <i>Slavernij verboden</i>	27
* <i>Gedaan?</i>	29
* <i>Dwangarbeid</i>	32
* <i>Lijfeigenschap</i>	33
* <i>Horigheid</i>	38
<i>Moraal van het verhaal</i>	41
MOORD EN DE GODEN	44
* <i>Moordende goden</i>	46
* <i>Dorstend naar bloed</i>	47
* <i>Alles voor het Walhalla</i>	49
* <i>Voor God en Allah</i>	51
* <i>Heidenen</i>	58
* <i>Ketters</i>	60
* <i>Heksen, tovenaars en Fata Morgana</i>	66
* <i>Op zoek naar het Kwaad</i>	70
* <i>Ongelovigen?</i>	80
* <i>Dood aan de vijand!</i>	80
* <i>Bijzondere gevallen</i>	89
<i>Moraal van het verhaal</i>	101
KOLONISERING EN IMPERIALISME	102
* <i>Nieuwe 'opportuniteiten'</i>	107
* <i>Heers en verdeel</i>	113
* <i>Eldorado</i>	115
* <i>Naar wijd en zijd</i>	116
* <i>Rule Britannia, Britannia rule Iran</i>	119
* <i>Diego Garcia, Chagos</i>	128
* <i>God, zegen Amerika</i>	132
* <i>Hedendaags kolonialisme</i>	147
* <i>Nationaalkapitalisme</i>	149
* <i>Digitale dictatuur en kolonisering</i>	150
GODDELIJKE KOLONIES	153
* <i>Canada</i>	155
* <i>Indonesië</i>	157
* <i>China</i>	158
* <i>Israël</i>	161

DISCRIMINATIE	165
* <i>Er is maar één God</i>	168
* <i>Brazilië</i>	170
* <i>Er is maar één taal</i>	170
* <i>Scheer u weg!</i>	172
<i>Moraal van het verhaal</i>	174
RACISME	179
* <i>De VSA</i>	181
* <i>Zuid-Afrika</i>	183
* <i>Europa</i>	184
* <i>Antisemitisme</i>	185
ONZE WONDERE WERELD	196
* <i>Joodse wonderdoeners</i>	198
* <i>De mirakels van Heron</i>	199
* <i>Nog meer mirakels</i>	203
* <i>Relikwieën</i>	204
* <i>Versijningen</i>	211
* <i>Een onzekere toekomst</i>	212
<i>Moraal van het verhaal</i>	215
DE 'TIEN' GEBODEN	217
WAAR MOZES DE MOSTERD HAALDE	218
INHOUD VAN DE '10' GEBODEN	222
* <i>Het lelijkste gebod.</i>	223
* <i>Wat Jahweh niet vermeldde</i>	226
* <i>De ene god is de andere niet</i>	228
* <i>Nieuw!</i>	232
* <i>Wat Jahweh onbelangrijk vond</i>	235
* <i>Wat Jahweh en Allah niet wisten</i>	236
VOOR WIE GELDEN ZE?	238
* <i>Voor koning, keizer, admiraal?</i>	238
* <i>Voor politici en regeringen?</i>	240
* <i>Voor bedrijven?</i>	242
* <i>Voor religies zelf?</i>	243
KORTETERMIJNVISIE	246
* <i>Groei groei groei!</i>	247
* <i>Verspilling</i>	247
* <i>De ecologische voetafdruk</i>	249
* <i>Het aantal voeten</i>	251
* <i>Gaat en vermenigvuldigt u wat minder</i>	252
MORAAL VAN HET VERHAAL	256
NAWOORD	260

INLEIDING

De mens bedacht diverse godheden om zijn gebrek aan kennis te compenseren en zich te wapenen tegen emotionele tegenslag. Godheden bleken ook nuttig te zijn om morele codes, normen en regels in toepassing te brengen. Regels die door mensen bepaald worden, kunnen betwijfeld en aangevochten worden, die van virtuele godheden veel moeilijker. Je kan hen geen verheldering vragen, er niet mee van gedachten wisselen of 'hun' regels betwisten, zelfs niet via zelfverkleerde tussenpersonen of vertegenwoordigers.

Soms deden mensen zich zelf voor als godheden of wendden voor er een bijzondere band mee te hebben, zoals farao's of koningen. Andere religieuze en wereldlijke leiders schreven - onbewust en vaak ook heel bewust - hun regels toe aan de bovennatuurlijke wezens die in hun gemeenschap vereerd werden.

Bij ontstentenis van echt bestaande goden weerspiegelen de normen en regels die aan hen toegeschreven worden, die van hun aardse scheppers. Zij verschillen dan ook van regio tot regio, van cultuur tot cultuur, evenzeer als de godheden zelf. Een aantal thema's is overal op aarde weer te vinden omdat de mens in wezen overal dezelfde is, maar sommige regels kregen in de onderscheiden maatschappijen toch soms een verschillende invulling.

Nadat de morele boodschappen aan diverse godheden toegeschreven waren, hing hun interpretatie ook nog af van de aardse vertegenwoordigers die ze in de loop der jaren bleven verkondigen. Sommigen klampten zich zo goed mogelijk vast aan het verleden, anderen evolueerden

voorzichtig mee met hun maatschappelijke omgeving, waar de toegenomen kennis geregeld nieuwe inzichten opleverde. Ook Jahweh, God en Allah, waarvan alle volgers beweren dat alleen hún god de enige is, of de enige ware, werden door hun diverse vertegenwoordigers nooit altijd en overal op dezelfde wijze begrepen en werden 'hun' boodschappen verschillend uitgelegd. Sommige archaïsche regels werden aangepast, andere verdwenen helemaal, meerdere bleven bestaan maar werden achterhaalde anachronismen, terwijl andere nu zinvol zouden zijn maar nooit 'door godheden' bedacht werden.

Maatschappelijke regels zorgen voor orde en houvast. Zij worden niet alleen met dat doel gebruikt, ze worden ook misbruikt om gelovigen en onderdanen te manipuleren en te onderdrukken, om macht en rijkdom van religieuze of wereldlijke organisaties te vergroten, zelfs voor persoonlijk gewin. Meerdere religies groeiden uit tot multinationale belangenverenigingen die in hun streven naar meer rijkdom en vooral macht hun zienswijze en regels aan iedereen op aarde willen opleggen, opdringen zelfs. Daartoe negeerden zij hun eigen waarden, en zondigden zij tegen hun eigen ethische beginselen. Een 'bestrafing in het hiernamaals' heeft blijkbaar nooit indruk op hun leiders gemaakt, net zomin als op wereldlijke leiders die zich van religie als politiek

werktuig bedienen. En bedienen.

(Donald Trump, president van de Verenigde Staten van Amerika, Bijbel in de hand, 2020.)

Wie in het bestaan van meerdere godheden gelooft, zou kunnen vaststellen dat ook godheden het niet altijd en overal met elkaar eens waren. Als er slechts één enkele godheid bestaat, dan blijkt die regionaal toch wel erg verschillende en zelfs tegenstrijdige regels ingefluisterd te hebben. Alles wijst erop dat het proces net andersom verloopt. Elke 'goddelijke' moraal vindt zijn oorsprong bij de mens. Alle waarden, normen en regels zijn 'des mensen'. Moraal, met zijn normen en regels, vindt zijn oorsprong in de maatschappij zelf, in alle leefgemeenschappen, in eenvoudige vorm zelfs bij primaten en andere sociale dieren.

Territoria ofte revieren worden met zang of geuren afgebakend, en wie dat gebied binnendringt, krijgt problemen. Het zijn ongeschreven wetten. De pikorde in een toom kippen of ganzen, de plaats van elk dier in een roedel honden, wolven of leeuwen, zijn als informele hiërarchie de ongeschreven wetten die iedereen leert aanvaarden en naleven. Meerdere dieren kennen het verschil tussen goed en kwaad, volgen niet alleen hun instinct maar ook aangeleerde gedragingen, en bestraffen overtreders en profiteurs. De mens als jager-verzamelaar had zijn eigen ongeschreven wetten, die hij moest aanpassen toen hij van nomade naar landbouwer en veeteler evolueerde. Uiteindelijk waren het de leiders die voor orde zorgden en erop toezagen dat hun oplossingen om als groep te overleven, nageleefd werden.

Godheden zelf zijn moreel transparant, doorzichtig. Het zijn virtuele doorgeefluiken van mens naar mens en fungeren daarbij als mentale katalysator en als anker. Godheden nemen de normen en waarden van hun aardse dienaars en vertegenwoordigers over. Shamash kreeg de zijne van Hammoerabi, Ahura Mazda die van Zoroaster, en Jahweh die van Mozes. Als virtuele wezens zijn godheden zelf geen bron van normen en waarden. Ze zijn 'waardenloos'.

Daarom bleef slavernij tot in de 20ste eeuw bestaan en werd de praktijk ook door religies pas afgekeurd en opgeborgen nadat de maatschappelijke ethiek zo evolueerde dat het als onaanvaardbaar gezien werd. Hetzelfde geldt voor de houding van religies ten aanzien van moord, doodslag en andere vergrijpen tegen de 'goddelijke' ethiek. De diverse godheden hebben nooit heldere en eenduidige boodschappen kunnen verspreiden omdat hun vertegenwoordigers er geen duidelijk zicht op hebben. Zo is ook de bestrijding en het vermoorden van vermeende tovenaars en heksen een praktijk die zijn oorsprong vond in de onwetendheid van vroegere generaties mensen. Echte goden hadden vanzelfsprekend beter geweten en hun volgelingen moeten informeren. Intussen hebben de meeste leiders van gelovigen hun godheden heropgevoed en komen heksen en tovenaars alleen nog in minder ontwikkelde regio's van Afrika en Azië voor. Het heropvoeden van goden is een langdurig en pijnlijk proces.

*

Zelfs als goden en godinnen virtuele scheppingen zijn, kunnen ze toch een positief katalytisch effect hebben, net zozeer als patriottisme, nationalisme, communisme of kapitalisme. Maar alle kunnen zij ook negatief uitpakken. Om te beoordelen of goden en godinnen veel of weinig zoden aan de dijk brachten om van de wereld een betere plaats te maken, of ze naast waardenloos ook waardeloos zijn of niet, kijken we het best naar de geschiedenis. Factcheck.

* * *

HISTORISCHE NORMEN EN WAARDEN

Indien uit God al onze normen en waarden zouden voortkomen, zoals veel christenen beweren, dan zijn uiteraard ook de regels betreffende slavernij en hekserij van Hem gekomen. Als er maar één God zou bestaan, dan moet die meer dan vierduizend jaar geleden ook al de normen en waarden van Sumeriërs en Babyloniërs geïnspireerd hebben, terwijl die merkwaardig genoeg andere goden aanbaden, én godinnen. Als God daarentegen niet bestaat, en ook andere goden niet, dan zijn alle normen en waarden per definitie van de mens zelf afkomstig. Dan is er ook geen reden waarom religieuze normen en waarden geen gelijke tred zouden mogen houden met de maatschappelijke evolutie van de mens, en zijn nieuwverworven kennis. Zo zijn veel spijsregels van duizenden jaren geleden intussen voorbijgestreefd, nutteloos en zinloos geworden.

Het is alleen de mens die beslist over normen en waarden, en alle godheden zijn slechts 'volgers' en 'likers' van de mens. Dat blijkt bijzonder duidelijk uit de duizenden jaren oude geschiedenis van de slavernij en de 'goddelijke' normen en waarden die op deze praktijk van toepassing waren.

SLAVERNIJ

De meeste goden beschouwden slavernij als de doodnormaalste zaak, ook Jahweh, God en Allah. In veel culturen wás het immers een normale zaak. Dus kregen goden bij hun ontstaan een set waarden mee waarvan slavernij een gewoon onderdeel was. Voor zover bekend zijn er, misschien op het Australië van de Aborigines na, geen

continenten waar slavernij niet in een of andere vorm bestond. Het bestond in Noord- en Zuid-Amerika, ook al voor het daar door de Europeanen georganiseerd werd. Het bestond in Afrika, India, Korea, Thailand en China, in Centraal-Azië, zelfs in het vroegmiddeleeuwse Engeland. De Deense Vikingen roofden mensen in Ierland, gebruikten ze als slaven of verkochten ze. In Hamburg was er een markt waar ook de plaatselijke aartsbisschop zijn 'goedkope dienaars' haalde.

De handelwijze van de Vikingen werd later gekopieerd in Rusland, waar de 'Scandinavische Rus', de 'Roes' of de roeiers, steden als Kiev en Novgorod stichtten. In Rusland bleef slavernij nog zeer lang bestaan.

* Slaven in de oudheid

Wie hoog oploopt met de Griekse en Romeinse culturen, vergeet meestal dat zij hun hoge levensstandaard aan de slavernij dankten. Omstreeks -500 telde Athene 80.000 slaven. Twee eeuwen later gaf een volkstelling volgend beeld van het schiereiland Attica: 21.000 burgers, 10.000 metoiken ('vreemdelingen') en 400.000 slaven. Elk welstellend

huishouden had een tot vier slaven. Plato had er vijf, sommigen tot tien keer meer.

Veel slaven werkten in steengroeven en mijnen (illustratie), of dienden in het leger. Aristoteles

dacht dat sommige mensen van nature voorbestemd waren om slaaf te worden en noemde ze 'natuurlijke slaven'.

In Rome omvatte de bevolking een derde slaven. In het Romeinse rijk varieerde hun behandeling sterk, maar staatsslaven waren er het ergst aan toe, als roeiers op galeien, als werkkraft in mijnen en op grote bouwwerven. Zoveel mooie gebouwen in Griekenland en het Romeinse rijk zijn gebouwd met het zweet en ten koste van de levens van zeer veel slaven.

Er wordt aangenomen dat het aanvankelijk vooral - en bijna overal ter wereld - gevangen genomen oorlogsvijanden waren die als slaaf gebruikt werden. Dat had meer met opportunisme dan met menslievendheid te maken. Als slaaf waren 'de overwonnenen' immers nuttiger dan wanneer ze koudweg vermoord werden. Ze konden gebruikt worden voor het uitvoeren van zwaar werk en als huisslaaf voor het dienen van een familie. Later konden ook mensen die hun schulden niet konden afbetalen als slaaf dienen.

(Een Perzische slaaf bij de Turkmenen, Emile Bayard, 1860, in een boek van Henri de Couliboeuf de Blocqueville.)

Slavernij wordt meestal met onmenselijke behandeling, met zweepen en kettingen geassocieerd. Dat was niet altijd het geval. De behandeling van slaven verschilde sterk volgens regio en tijdperk. Soms beschikten slavenhandelaars en 'eigenaars' letterlijk over het lot en zelfs het leven van hun slaven, dan weer werden ze uiteindelijk opgenomen in de familie waar ze werkten, of werden ze vrijgelaten bij het overlijden van de huisbaas of de bazin.

Doorgaans mochten slaven niet zomaar mishandeld of gedood worden. Hier en daar vielen zij onder de handelswetten, als verhandelbare 'goederen', elders werden ze menselijker benaderd. Slaven in het Midden-Oosten waren vooral krijgsgevangenen, naast veroordeelde misdadigers en mensen met zware schulden. Om die af te lossen kon iemand als slaaf voor de schuldeiser gaan werken. Er werden ook familieleden verkocht, voornamelijk meisjes die in het huishouden van de rijke families konden werken. Wanneer een huwelijk kinderloos bleef, konden er slavinnen 'in dienst genomen' worden. In het Midden-Oosten was de praktijk zo normaal dat religies er bij de toepasselijke normen en waarden ook de passende regels voor bedachten.

In de 'goddelijke' wetten van de Babylonische koning Hammoerabi uit -1800 werd onder meer de maatschappelijke positie van slaven geregeld. Zo moest een slavenhandelaar een garantie voor de gezondheid van zijn 'koopwaar' geven. Werd de slaaf binnen de vier weken ziek, dan kon de koop ongedaan gemaakt worden. Slaven konden ook vrijkomen. Een schuldslaaf kwam na drie jaar 'tewerkstelling' vrij, net als een slavine die drie jaar na de dood van haar eigenaar vrijkwam, wel op voorwaarde dat zij kinderen van hem had gekregen. Geadopteerd worden was ook een mogelijkheid om vrij te komen.

De Hebreeuwse Abraham had van zijn vrouw Sarah, die lange tijd geen kinderen kon krijgen, haar slavin als bijvrouw gekregen, de Egyptische Hagar. De Ammonieten, de afstammelingen van Lots jongste dochter, voerden lang oorlog met de Israëlieten, tot David hen versloeg en in werkkampen als slaven gebruikte. Bij de andere Arabieren was slavernij ook normaal, zodat de Thora er diverse regels voor opnam. Wie als slaaf of slavin door slagen van 'de meester' bijvoorbeeld een tand of een oog kwijtraakte, moest vrijgelaten worden.

Wel is het duidelijk dat Jahweh oneerlijk tewerk gaat en alleen de Hebreeën bevoordeelt, de latere Israëlieten en joden. Mannelijke Hebreeën kunnen zich als slaaf verkopen, maar aan andere Hebreeën is het verboden om hen langer dan zes jaar in slavernij te houden. Na die zes jaar had een slaaf zich kunnen integreren, vond men, en kon hij als gelijke beschouwd worden. Voor niet-Hebreeën is het minder duidelijk. Is de slaaf 'eigenaar' van een vrouw die samen met hem verhandeld werd, dan moet zij ook vrijgelaten worden. Wanneer Hebreeën hun dochters als slavin verkopen, dan kan zij niet vrijkomen zoals de mannelijke slaven. Als zij de eigenaar niet als bijvrouw behaagt en die haar daarom te koop stelt, mag zij niet aan 'een buitenlands volk' verkocht worden. Het roven van Hebreeën om als slaaf te verkopen, wordt met de dood bestraft, maar met niet-Hebreeën was dit geen probleem. Die laatsten werden voor altijd eigendom van de koper, en later deel van de erfenis.

Hieruit blijkt dat Jahweh als discriminerende god geschapen of herschapen werd, allesbehalve humaan. Hij ziet vrouwen als eigendom van de mannen, behandelt buitenlanders minder goed dan joden, en met slavernij zelf heeft hij niet de minste moeite. Ook heeft 'Hij' de periode van de verplichte tewerkstelling van slaven verdubbeld in vergelijking met die van Hammoerabi's goden.

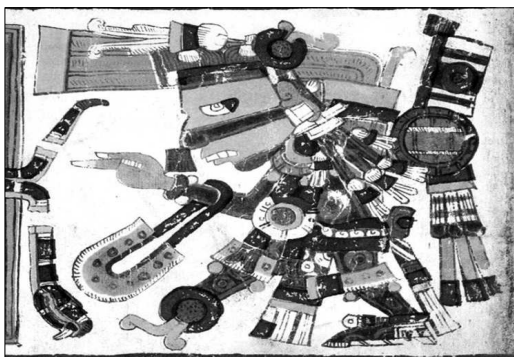
In het Oude Testament van de christenen werden de slavernijregels van de joden netjes overgenomen. Uit diverse evangeliën blijkt dat slavernij nog steeds de normaliteit was in de ogen van de evangelisten, en dat Jezus het ook maar normaal vond. De gebruikte termen zijn soms meester en dienstknecht of knecht, maar het waren nog steeds meesters en slaven. Voor God waren meesters en knechten gelijk, heette het, maar op aarde moesten slaven hun lot aanvaarden. Slaven die wegliepen, daar was geen begrip voor. Bovendien was het regime voor de slaven nog maar eens zwaarder, want de Babylonische beperking van drie jaar die al ten hoogste zes jaar geworden was bij de joden, verdween nu helemaal in de christelijke gemeenschappen.

Vergeeten? Uit puur opportunisme?

* **Precolumbiaanse slavernij in Amerika**

Diverse indianenstammen in Noord- en Zuid-Amerika gebruikten slaven, onder meer de Creek en de Comanche, de Azteken, Maya's en Inca's. Bij de Maya's werden naar verluidt de slaven zacht behandeld en konden ze zich vrijkopen, terwijl ze bij de Azteken soms bij bosjes geofferd werden en zelfs door de hoogsten in rang opgepeuzeld. De offerandes werden vooral om religieuze redenen uitgevoerd, 'opdat de

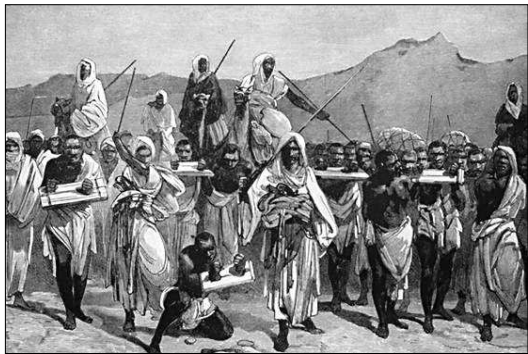
zon zou blijven opkomen'. Toch was er een Azteekse god, Tezcatlipoca (rechts), die van de Tolteken kwam en ook de beschermer van de slaven was.

Tezcatlipoca strafte de eigenaars die hun slaven, 'zijn geliefde kinderen', mishandelden. Hij kon de eigenaars ziekten als lepra zenden, hen in armoede doen belanden, of hen op hun beurt in slavernij storten.

* De visies 'van' God en Allah

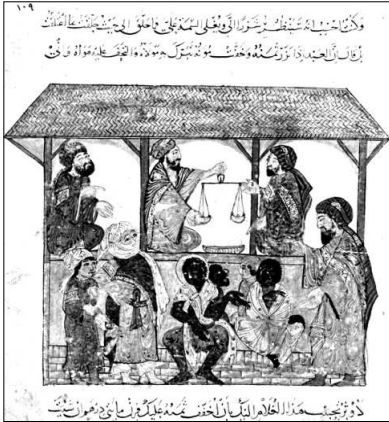
Arabieren hebben een zeer lange traditie van handel in Afrikaanse negers in stand gehouden. Zij organiseerden stroomtochten doorheen het continent, of sloten er overeenkomsten af met stamleiders om hen jaarlijks slaven te leveren. Die werden nadien in karavanen naar het Midden-Oosten gebracht, waar ze verkocht werden en verder in alle andere windrichtingen verspreid. (Onder: Arabische slavenkaravaan, 19de eeuw.)

Ook ten tijde van Mohammed was slavernij nog algemeen aanvaard. Na zijn gewonnen veldslag tegen een joodse stam bij Badr en Oehoed werden alle mannen vermoord. Mohammed kreeg zijn aandeel van de gevangenen. Volgens historicus Ibn Ishaq koos Mohammed daaruit een weduwe, Raihana, tot persoonlijke slavin, als bijvrouw. De andere vrouwen en kinderen werden verkocht.

Het is niet duidelijk of Raihana door die veldslag weduwe geworden is, of dat al eerder was.

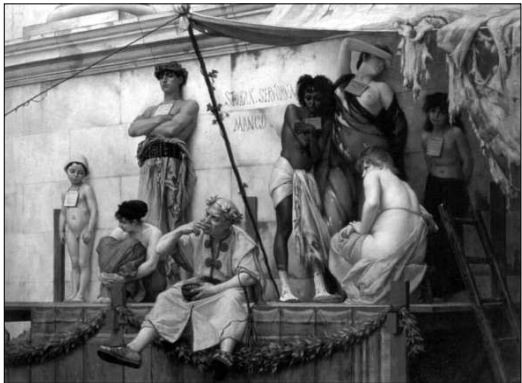
Slavernij was al zo lang gangbaar dat het onvermijdelijk was dat in de Koran advies opgenomen zou worden voor het houden en vrijlaten van slaven, en de geslachtsgemeenschap met slavinnen. En dat gebeurde. Allah wordt er (net als Jahweh in de Bijbel) als een discriminerende god neergezet,

want kinderen van vrijgeboren moslims konden geen slaaf worden, alleen de kinderen van slaven en niet-islamitische krijgsgevangenen. Nieuw is dat het vrijlaten van een slaaf ook als boetedoening voor begane zonden kon doorgaan.

In Europa werden de meeste slaven in de Balkan gehaald, bij de Slavische volkeren, vanwaar het woord slaaf komt. De nieuwste religies christendom en islam lieten gewoon verder begaan. Paus Gelasius I (492-496) gaf toestemming aan joodse handelaars, mogelijk radanieten, om slaven in te voeren, op voorwaarde dat het geen christenen waren. Slavernij was en bleef normaal, ook voor God en Allah.

Grote markten bevonden zich in Genua, Messina, Kreta, Cyprus, Constantinopel en Aleppo.

(De slavenmarkt van Rome, Gustave Boulanger, 1882.)

Ook voor de Ottomanen werd slavernij een belangrijk onderdeel van hun economie. Zij gingen op strooptocht in Europa om vrouwen te roven en als slavin te verkopen (rechts). Moslims roofden christenen, en christenen roofden moslims (onder: slavenmarkt van Algiers met christenslaven). Alle betrokken goden zwegen, hielpen niemand, lieten altijd begaan. Hun vertegenwoordigers op aarde stemden wel degelijk toe.

* Constantinopel Ottomaans

Vanaf de 13de eeuw ontwikkelde Portugal karvelen die steeds groter en zeewaardiger werden. Daarmee kon het steeds verder op zoek gaan naar rijkdommen langs de westelijke kust van Afrika. In 1444 brachten zij voor het eerst een lading geroofde slaven mee. Afrikaanse slaven bleven wel nog in de minderheid. Dat veranderde nadat Constantinopel door de Ottomaanse sultan Mehmet II in 1453 veroverd werd. De handel uit de zijderoute en de ganse slavenmarkt waren verstoord, en de situatie escaleerde naar een diepreligieus conflict met veel spierballengerol.

In 1455 gaf paus Nicolas V (portret door P.P. Rubens) aan

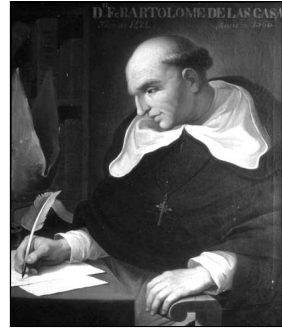
Portugal de toelating om al wat nog geen moslimterritorium in Afrika was, te koloniseren, er naar rijkdommen te zoeken, en de bevolking tot 'eeuwigdurende slaven' te maken. Op de onbewoonde eilanden Sao Tomé en Principe vonden de Portugezen het geschikte klimaat om suikerriet te verbouwen, maar

werkkrachten vinden was een probleem. In Portugal werden 2000 joodse kinderen verplicht om zich te laten dopen en werden verscheept naar Sao Tomé om daar te werken. De meesten stierven al snel aan tropische ziekten. Kort daarna sloten de Portugezen verdragen af met de koning van Kongo, Nzinga a Nkuwu, na zijn bekering tot het katholicisme 'Jean I' (rechts), die hen slaven uit de omgeving bezorgde.

Toen wat later in Elmina goud gevonden werd, nu 'de Goudkust' in Ghana, werden de slaven ook naar daar gebracht om in de mijnen te werken. Meer plantages met suikerriet, koffie en cacao waren de volgende stappen. Het koninkrijk Kongo leverde verder slaven. Zijn elite genoot van Portugese luxegoederen, terwijl Europa van de 'verslavende' rietsuiker genoot. Kort nadien ontdekte Columbus dat er nog een werelddeel bestond. In Brazilië en de Caraïben was het klimaat vergelijkbaar met dat in Sao Tomé, en het winstgevend businessmodel werd van daar naar de overzijde van de oceaan uitgevoerd.

In de 16de eeuw waren er geestelijken die de slavernij veroordeelden, maar anderen keurden het verslaven van andersgelovigen en 'heidenen' wel goed. Ook de indianen, die volgens de Spaanse katholieke priester en 'theoloog' Juan G. de Sepúlveda geen ziel hadden en dus geen mensen waren, konden als 'natuurlijke slaaf' gebruikt worden. Bovendien was geweld 'geboden' om hen vatbaar te maken voor bekering. Tijdens het 'Dispuut van (het Spaanse) Valladolid' in 1550, kreeg hij echter ongelijk. De dominicaanse priester Bartolomé de las Casas (portret door onbekende schilder) betoogde dat indianen wel degelijk mensen waren, met verstand en gevoelens, ook al spraken ze 'geen beschaafde taal', en kreeg gelijk. Dat er nu geen indianen meer konden gebruikt worden, was een opdoffer voor de plantagisten, maar... zwarte Afrikanen waren daarom nog geen mensen, 'nietwaar'?

En weer werd Afrika een slavenoogstland, deze keer op veel grotere schaal, en op onmenselijke wijze. Het koninkrijk Kongo leverde verder aan Portugezen, later aan Spanjaarden, Engelsen en Nederlanders. De slavenhandel floreerde. Portugal werd rijk, heel rijk, net als de top van Kongo, die nu ook de sociale ladder opklom tot Portugese normen. In 1620 bestond tien percent van de bevolking in Lissabon uit zwarten.

(Christelijke ridder.)

De hoge winsten van de slavenhandel brachten alles in een stroomversnelling. Elisabeth I (portret) leende aan John

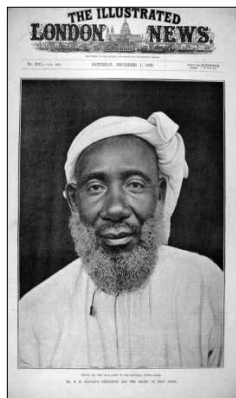

Hawkins een schip, de 'Jesus van Lübeck', om aan de winstgevende handel deel te nemen en gaf hem een kapersbrief die hem toeliet vijandige schepen aan te vallen. Meer en meer landen gingen zich op de slavenhandel toeleggen, waaronder Frankrijk, Nederland en Denemarken. Talloze havens langs de Atlantische Oceaan en verder naar het noordoosten groeiden en

bloeiden. Banken gaven leningen, Lloyd's of London verzekerde, schepen kregen militaire bescherming, en overal werden forten gebouwd.

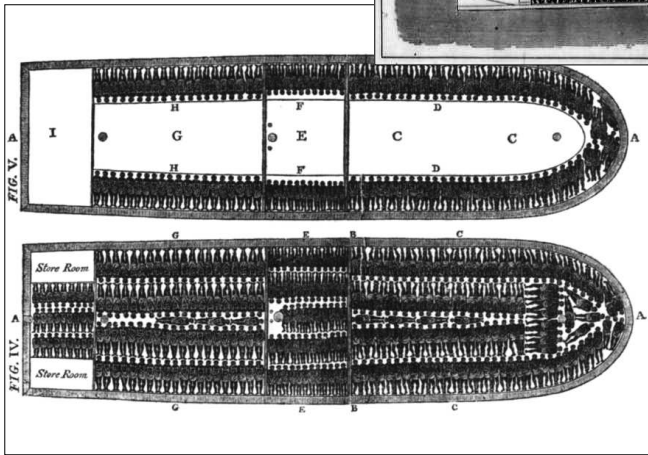
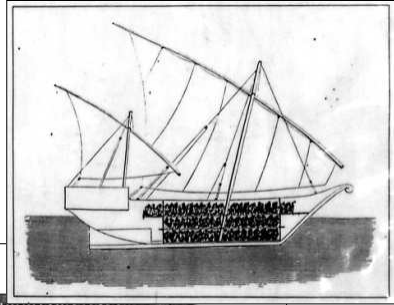
Niet onbelangrijk is dat het niet alleen een katholieke paus was die door de slavenhandel rijk wilde worden, maar ook het hoofd van de Anglicaanse Kerk, Elisabeth I.

Onder de zucht naar winst ontspoorde de handel meer en meer. Het aantal slaven groeide jaar na jaar. Ze werden op krediet gekocht, elders werden er overboord gegooid om de verzekeringspremie op te strijken, en hun behandeling werd steeds brutaler. Uiteindelijk werden slaven schaarser en moesten er aan de oostkust van Afrika gehaald worden. Daar ontstond een nieuwe klasse ivoor- en

slavenhandelaars, zoals Tippu Tib (alias Muhammed el Murjebi of Hemed bin Mohammed, foto 1889), die vanuit Zanzibar opereerde en later in aanvaring kwam met de ivoorhandelaars van de vrijstaat Congo van Leopold II.

Het aantal Afrikanen dat naar het Midden-Oosten gebracht is, wordt geschat op 9 tot 12 miljoen, 13 miljoen verscheept naar de Amerika's (onder: 'lading' en boekhoudgegevens). Miljoenen vonden de dood.

'Verkoopsstaat' opgemaakt in Port au Prince.

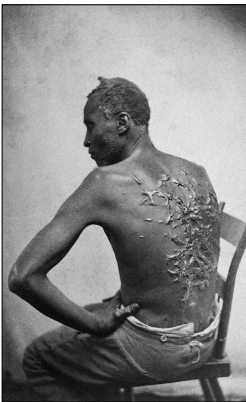
Uit de lading van 'La Madame', komend uit Mozambique, op 8 mei 1789

Verkocht tot op heden:

- Negers 250
- Negerinnen 69
- Negerjongens 65
- Negermeisjes 20
- Samen 404 stuks.

ETAT DE LA VENTE	
FAITE au port au Prince, par M ^{rs} S. J. Guieu-Bien & Comp ^{rs} , de A. O. A.	
Noirs, Comp ^{rs} de la cargaison du Navire va Madame. Capitaine Berthoume	
arrivé de la Côte de Mozambique le 2 May 1789	
vendus depuis le 2 May que la vente en a été ouverte, jusqu'à ce jour.	
S A V O I R :	
Nèges,	250.
Nègesses,	69.
Nègrillons,	65.
Nègrittes,	20.
} 404-Têtes P. L. 955720.	
Le total a 2511. A. A.	
Dont A. O.	

De slavernij in het zuiden van de VSA staat wel als heel onmenselijk bekend. In de praktijk beschikten de christelijke eigenaars over het lot en het leven van de slaven. Die hielpen de Zuiderlingen rijk maken.

(Illustraties: slaven werden gebrandmerkt, gekeurd als vee, en wie op een of andere manier negatief de aandacht trok, werd door de christelijke meesters zwaar mishandeld of vermoord.)

Ooit bestond de bevolking in de VS uit veertig procent slaven, slavinnen en ook hun kinderen (foto rechts), plaatselijk zelfs meer. Die laatste 'erfden' de slavernij van hun ouders, alsof het een erfzonde was. In de ogen van de toenmalige evangelische en andere christenen had het leven van een slaaf niet meer waarde dan dat van een koe, een os of een ezel die net als de slaven ook in stallen sliepen, tenzij wanneer de heer des huizes zijn oog op een mooie jonge slavine had laten vallen.

Dat Jezus slavernij nooit veroordeelde, werd eeuwenlang door veel christenen in het zuiden van de VS als excuus gebruikt om het slavernijsysteem te blijven verdedigen.

SALE OF NEGROES,
Mills, Mules, Hogs,
FARMING & MINING TOOLS,
WAGGONS AND CARPETS.

Will be sold in Columbia County, at the Columbia Mines, 14 miles North of Thomas, on

TUESDAY, August 14th,
the following valuable property of the Columbia Mining Company:

The **GRISTY, FLOUR, and SAW Mills,** on Little River, known as the **Little River Mills,** with their water power, consisting of a dam and mill race, and a mill race, having been used for numerous years in the production of flour, and for the manufacture of saw timber. The mill race and dam of course, was established in 1812, and is currently located on the same site as the above-mentioned property.

Also—Eight fine case Mules, Waggon Cows, Carry Logs, with their axles; one cow, Blacksmith's Tools, a Horse, Hogs, Pigs, Sheep, Bulls, Hens, and all varieties of Mining Tools, a large quantity of Iron and Steel and a variety of other articles.

On THURSDAY, August 16th,
at **THOMAS** on the Georgia Railroad, all Mills, above mentioned, will be sold, the following valuable property, belonging to the same owner:

LITTLE ONE and TWO Blacksmiths, WILSON a Miller, ANDREWS, LITTLE PETER, GEORGE, RABAL, WILLIAM, and RALPH, JOHN BUSH, JOHN a NAYLOR, HENRY, WITT and ROBERT, Stone and Masons; LITTLE and PEARL, Engineers, PETER BUNZ a Carpenter, JOHN JAC, WILSON, a Carpenter.

At the same time and place, will be sold a variety of articles, such as—Mills, Horses and Waggon Cows, and other property.

B. H. BROOMHEAD, Agent.

(Foto's: openbare verkoop van negers 'toebehorend aan' de Georgia Railroad, en slavenwinkel in Atlanta, Georgia, VSA).

* Slavernij verboden

Slavernij heeft millennia lang bestaan. De handel werd in 1803 verboden door Denemarken, in 1807 door Groot-Brittannië (die de meeste slavenschepen had), in 1808 door de VSA, 1813 Zweden, 1814 Nederland, en in 1818 door Frankrijk, maar is nog lang blijven bestaan. (Rechts: 'Te koop, zigeunerslaven' (Roma). Onderaan: 'in goede staat'. Boekarest 1852, Roemenië.)

A VINDE
Un Trim Sălaj de Robi sau
SCLAVI
ȚIGANEȘTI
Print o licitație la Amiașă a
Mânășire d. n. ȚILAS
la 8 mai M. D. CCC. L. II.

cine se compună din 18 Omeni.
10 Bazași. 7 femei 3 ștete
in condiție fina:

5/6